

Guld
& S
tr
app
an

G U L D T R A P P A N

2016

Guldtrappan

De senaste åren har en rad skolor och kommuner och andra skolhuvudmän gjort satsningar på digitala verktyg och lärresurser för elever. Nu är det dags för nästa steg. Från goda exempel och enstaka föregångare bland huvudmän står vi inför en bredare genomförd skolutveckling, där alla skolor, lärare och elever drar nytta av digitaliseringen för kunskapsutveckling, samarbete och personlig utveckling.

Med anledning av detta har utmärkelsen GULDTRAPPAN instiftats för kommuner och andra skolhuvudmän som arbetar långsiktigt och strategiskt utifrån styrdokumentet, för ett framgångsrikt digitalt lärande i skolan, med gott ledarskap för kompetensutveckling och kollegialt lärande, digitala lärresurser och nätbaserat samarbete.

På initiativ av stiftelsen DIU och Sveriges Kommuner och Landsting har utmärkelsen Guldtrappan instiftats 2014.

Partners är: Skolverket, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Skolchefsförbundet, Sveriges Skolledarförbund, Vinnova, Gleerups Utbildning AB, ItsLearning AB, Liber AB, Modellen/Infomentor, Natur & Kultur, Netsmart AB, stiftelsen DIU och Sveriges Kommuner och Landsting.

Initiativtagare är stiftelsen DIU och Sveriges Kommuner och Landsting.
Information om utmärkelsen och de sju kriterierna,
www.diu.se/guldtrappan

Kontaktpersoner

Peter Becker, Stiftelsen DIU, juryns ordförande, peter.becker@diu.se
Johanna Karlén, Sveriges Kommuner och Landsting, johanna.karlen@skl.se
Peter Karlberg, Skolverket, peter.karlberg@skolverket.se

Kriterier för Guldtrappan

De bedömningskriterier juryn för Guldtrappan använder i sin analys av nominerad skolhuvudmans verksamhet är

1. vision, strategi och plan för digital skolutveckling, förankrad i den lokala verksamheten, liksom i forskning och gällande styrdokument
2. digital infrastruktur för mångfaldiga, flexibla arbetssätt för elever, lärare och ledare vad gäller hårdvara, internet, trådlösa nät
3. digitala lärresurser och verktyg , licenser/avtal och strukturer för egenproducerade, inköpta och öppna resurser
4. pedagogiskt ledarskap för skolans digitalisering, pedagogiska verksamhet och måluppfyllelse med stöd av it
5. inkludering av alla elever genom att med stöd av it göra lärandet tillgängligt för alla – oavsett funktionsförmåga
6. digitalt förändringsarbete för att utveckla nya och innovativa pedagogiska arbetssätt och arbetsformer
7. pedagogiskt erfarenhetsutbyte, kunskapsbildning och professionsutveckling för personal, såväl internt som externt

Guldtrappan 2016

Skolhuvudmän s

om inspirerar

Guldtrappan – för kliv mot digitalt lärande

De senaste åren har en rad skolor och kommuner och andra skolhuvudmän gjort satsningar på digitala verktyg och lärresurser för elever. Nu är det dags för nästa steg. Från goda exempel och enstaka föregångare bland huvudmän står vi inför en bredare genomförd skolutveckling, där alla skolor, lärare och elever drar nytta av digitaliseringen för kunskapsutveckling, samarbete och personlig utveckling.

Med anledning av detta har utmärkelsen Guldtrappan instiftats för kommuner och andra skolhuvudmän som arbetar långsiktigt och strategiskt utifrån styrdokumentet, för ett framgångsrikt digitalt lärande i skolan, med gott ledarskap för kompetensutveckling och kollegialt lärande, digitala lärresurser och nätbaserat samarbete.

Efter en öppen nominering och en grundlig beredningsprocess har juryn utsett sex skolhuvudmän som mottagare av kvalitetsutmärkelsen Guldtrappan 2016. Urvalet har gjorts med stöd av sju kriterier för att bedöma verksamheten. De sex skolhuvudmännen är Kalmars gymnasieförbund, Linköping, Sandviken, Simrishamn, Sollentuna och Sundsvall. På konferensen Framtidens lärande, 11-12 oktober i Stockholm, utdelas Guldtrappan 2016.

– Jag hoppas de sex pristagarna kan inspirera andra kommuner och fristående huvudmän i arbetet med digitala lärresurser så att fler elever får möjlighet att utveckla sin digitala kompetens under sin skoltid, säger Matz Nilsson, förbundsordförande i Sveriges Skolledarförbund och medverkande i juryn för Guldtrappan.

I detta nummer av DIU kan du ta del av glimtar från verksamheten och intervjuer från juryns besök hos de sex pristagarna i Guldtrappan 2016.

Peter Becker, ordförande stiftelsen DIU

Parterna bakom kvalitetsutmärkelsen är Skolverket, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Skolchefsföreningen, Sveriges Skolledarförbund, Vinnova, Glerups Utbildning AB, ItsLearning AB, Liber AB, Modellen/Infomentor, Natur & Kultur, Netsmart AB, samt initiativtagarna stiftelsen DIU och Sveriges Kommuner och Landsting, vilka alla medverkar aktivt i bedömningsarbetet.

Mer information om Guldtrappan: diu.se/guldtrappan

G U L D T R A P P A N

Kalmarsunds gymnasieförbund

"Kalmarsunds gymnasieförbund får kvalitetsutmärkelsen Guldtrappan 2016 för ett genomtänkt digitalt skolutvecklingsarbete, långsiktigt drivet hela vägen från ledningsnivån till de digitala elevcoacherna, med fäste i en block-överskridande vision i styrelsen och förankrat i omvärldsorientering. Med infrastruktur, lärresurser och en innovativ modell med IKT-pedagoger, pedagogforum, utvecklingsmiljö och högskolesamarbete genomfört med beställarkompetens."

DIGITAL
COACH
#ksgyf

DIGITAL
COACH

Foto: Kalmarsunds gymnasieförbund

Kalmarsunds gymnasieförbund

Digital kompetens i fokus för både elever och lärare i genomgripande projekt

I Kalmarsunds gymnasieförbund har mycket hänt på kort tid. Åren 2012–2015 genomfördes en storskalig digital satsning. Gamla datorsalar, datorer och program skrotades och elever och lärare fick nya datorer, ny it-miljö, nya tjänster och program att förhålla sig till – allt samtidigt som gy11 skulle implementeras. Och ledstjärnan har hela tiden varit att det är pedagogiken som ska vara styrande i utvecklingen – inte tekniken.

I satsningen på digital kompetens i Kalmarsunds gymnasieförbund har man lyft såväl den tekniska nivån som lärarnas kompetens. Viktiga ingredienser i satsningen har varit kompetensutveckling för både rektorer, lärare och elever. Ett nav i den skolutveckling som tagit fart är de fyra ikt-pedagogerna. De har lagt upp en process för undervisningsnära kompetensutveckling, där bland annat gymnasieförbundets, förstelärare, Särskilt Yrkeskunniga Lärare, SYL, är viktiga för att utveckla arbetet med digitala verktyg i undervisningen.

– Det måste landa i klassrummet med eleverna, annars har det inte hänt, säger Jörgen Florheden, en av de fyra IKT-pedagogerna inom gymnasieförbundet.

På förbundets skolor finns en levande delandekultur. Google Drive har underlättat delning av dokument men även andra sätt, som grupper i sociala medier används flitigt. Det finns en förväntan på att digitaliseringen ska ske, på alla nivåer. Från förbundschefen Joachim

Håkansson och styrelsemöten där lärplattor används via tjänstemän till skolledningar så används digitala verktyg. Digitaliseringen involverar alla.

Helhetsperspektiv och mod

Projektet Digital kompetens har blivit en framgång och är nu en del av den ordinarie verksamheten. Vilka är då framgångsfaktorerna?

– Det ursprungliga arbetet har alltmer kommit att omfatta hela skolans utveckling, säger Jörgen Florheden.

– Det har varit helt avgörande att vi har en ledning som vet vart den vill och som ser pedagogiska mål med digital kompetens, säger Per Svensson, IT-samordnare. Det har genomsyrat arbetet från start till mål, betonar han.

– Vi har haft mod, inte startat en liten pilot, utan vågat kasta loss, vågat säga av grenen vi suttit på. Jag hade aldrig kunnat drömma om att vi skulle ha kommit så här långt på så kort tid. Och att eleverna finns med och utvecklar sitt ledarskap som Digitala Coacher, säger Per Svensson.

Det finns nu också en digital agenda framtagen för den fortsatta resan. Den beskriver mål, förväntningar och krav på alla olika roller i hela kedjan, allt från styrelse, till ledning, skolledare, IKT-pedagoger, lärare med flera.

MONICA ESBORN

Joachim Håkansson, förbundschef:

Vilka är de viktigaste förutsättningarna för det förändringsarbete en digitalisering av skolan innebär?

– Beslutsfattarna från politiken måste göra sitt och fatta de avgörande besluten som skapar likvärdiga förutsättningar. Kloka beslut kräver kloka beslutsunderlag. Min uppgift som förbundschef är att lägga fram sådana kvalificerade underlag.

Vilka är de största utmaningarna?

– Rektors ledarskap och hur lärarna i praktiken omdefinierar sin undervisning. Lärare ska, med digitala verktyg, förstärka kvalitén i lärandet för ökad motivation och måluppfyllelse, med utgångspunkt i elevers vardagserfarenheter. Detta kräver en uthållighet över tid och att det sätts fokus på de förväntningar som gymnasieförbundet har på alla i organisationen.

Vilka är de största vinsterna?

– Ökad lust och engagemang i lärandet. Ökad kommunikation mellan elev/ elev, lärare/ elev och lärare/ lärare. Möjliggör kollaborativa lärprocesser och bättre förutsättningar för formativa processer.

Fyra kommuner samverkar i gymnasieförbund

Kalmarsunds gymnasieförbund har till uppgift att bedriva och utveckla gymnasial utbildning och kommunal vuxenutbildning åt medlemskommunerna, Borgholm, Kalmar, Mörbylånga och Torsås. Förbundets gymnasieskolor samt vuxenutbildning finns i Kalmar, Torsås och Borgholm.

Digitala arbetssätt bidrar till att inkludera alla elever

Viktoria Fernstedt Westberg, gymnasielärare i svenska och historia, är en av förbundets SYL:are, särskilt yrkesskicklig lärare, och Guldäppelenominerad 2016. För Victoria ger de digitala arbetssätten möjlighet till individualiserad undervisning.

– Via vårt digitala klassrum har alla mina elever tillgång till allt det vi gör hela tiden och på så sätt individualiseras lärandet i högre grad. Eleven blir mindre beroende av att lärprocessen måste ske kl 8-16. Via delade dokument kan jag följa elevers skolarbete i realtid och på så vis stötta eller pusha där det behövs. Via så kallade digitala exit tickets eller lärloggar kan jag följa alla elevers läroprocesser för att se hur min undervisning fungerar och därmed anpassa den efter behoven.

När juryn för Guldtrappan besökte Kalmarsundsgymnasieförbund deltog flera av de elever som är digitala coacher och berättade om sitt uppdrag. Foto: Kalmarsunds gymnasieförbund.

Kalmarsund

Satsning på digitala elevcoacher

Man lär sig mycket av att hjälpa andra. Så tänkte IKT-pedagogerna vid Kalmarsunds gymnasieförbund 2012 och erbjöd elever att söka till uppdraget som digital coach. Det gjordes som en jobbsökning, med en intresseförklaring och ett cv. Åttiotalet elever sökte och fick uppdraget på gymnasieförbundets fyra gymnasieskolor. Det handlar om att hjälpa klasskamrater eller andra, men också att hjälpa lärarna med teknik och applikationer.

– Ett av våra stora uppdrag är att hjälpa till när alla 1-1-datorer delas ut. Då går vi igenom datorerna med nya elever vid starten av höstterminen, säger coachen Molly Fagergren, Barn- och Fritidsprogrammet i årskurs 2.

– Får jag en fråga jag inte klarar, frågar jag någon annan. Eller skriver i vår egen Facebook-grupp, där får jag ofta snabbt svar från andra coacher.

– Man lär sig nya saker, inte bara hur man hanterar datorn i skolan. Man får många nya kontakter. Att vara digital coach innebär också att man övar upp sin problemlösningsförmåga på ett sätt jag inte tror att man gör annars i skolan, berättar Ammy Blomberg som går på Teknikprogrammet.

– Vi har utbildningsdagar med coacherna, där vi jobbar med verktyg och plattform berättar Jörgen Florheden, IKT-pedagog. Ett krav är att uppdraget inte ska gå ut över skolresultaten, vi kollar det med lärarna.

– Vinsterna? Eleverna lär varandra väldigt mycket. Och coacherna själva lär sig en massa om it. Men vi blev lite överraskade, för det de främst lär sig är ledarskap.

MONICA ESBORN

G U L D T R A P P A N

Linköpings kommun

”Linköpings kommun med förskola, grundskola och grundsärskola får kvalitetsutmärkelsen Guldtrappan 2016 för ett systematiskt ledarskap, med uppbyggd kultur kring kollegialt lärande och skolutveckling baserad på extern förstalärargrupp som gör klassbesök, intervjuer och ger snabb återkoppling, kombinerad med en ledarutbildning med internationella partners och kontinuerligt stöd i egen utvärdering av resultat för varje skola. Utvecklingsarbete med centra och lärarnätverk med ämnesfokus och med 1-1-satsning, infrastruktur och support som grund.”

Lars Rejdnell, Linköping.

Lars Rejdnell, barn- och ungdomschef, Linköping

Vilka är de viktigaste förutsättningarna för det förändringsarbete en digitalisering av skolan innebär?

– De viktigaste förutsättningarna är att skapa just dessa i form av tillgänglighet och utrustning, kombinerat med stöd och support.

Vilka är de största utmaningarna?

– Den största utmaningen är nog att få med det absoluta flertalet av lärarna att fullt ut nyttja tekniken och göra den till sin. Ytterligare en utmaning är att hinna anpassa de olika stöden mot behoven till exempel med tanke på det stora antalet nyanlända. Men med goda strategier klarar man detta.

Vilka är de största vinsterna?

– Det blir ett aktivt och kraftfullt stöd i barnets/elevens lärande och progression. Och ett utomordentligt stöd för rektorer och lärare i arbetet med att visualisera och återföra resultat samt i arbetet med att strukturerat återföra resultat till eleverna, vilket har stor betydelse för eleverna lärande, enligt Hattie.

Linköping

Digitalisering utifrån behov och med systematiskt kvalitetsarbete som nav

I Linköping följer man nära vad som fungerar för att maximera elevernas lärande. Digitaliseringen har tagit rejäl fart med full utbyggnad av digitala klassrum, trådlösa nätverk och 15000 lärplattor. I lärgemenskaperna knutna till ämnen och forskning utmanas lärarna i sitt pedagogiska användande.

Linköping har byggt upp ett utvecklat stöd till rektorerna. Genom kvalificerad bearbetning av statistik visualiseras elevernas utveckling. Utifrån analysen kan man följa varje elev och få syn på vilka insatser som behöver göras på ett individuellt plan. I varje skolområde finns en kvalitetskoordinator till stöd i det systematiska kvalitetsarbetet som bistår rektor i att analysera statistiken. Det finns även IKT-samordnare med uppdrag att stödja rektorerna i arbetet med digitaliseringen. I Linköping har man valt att kombinera en centralt administrerad stabil ram för infrastrukturen med flexibla lösningar utifrån varje skolas behov.

På kort tid har man gått från 700 till 2800 accesspunkter för det trådlösa nätverket och det är samma standard i alla kommunens skolor och förskolor. Det finns en full utbyggnad av digitala klassrum i Linköpings skolor.

– Vi har gjort ett strategiskt val att det är rektorerna, som bäst känner sin verksamhet, som beslutar om vad de behöver, framhåller

Magnus Vahlberg, sakkunnig på utbildningsförvaltningen.

Linköping satsar också på internationella samarbeten för att kompetensutveckla sina rektorer. 100 rektorer har gått den grundläggande engelska rektorsutbildningen och 50 har gått igenom den avancerade nivån.

Fokus på tre mål – lärande, likvärdighet och lust

För att få en tydligare riktning på sitt arbete så fokuserar man nu på tre mål, lärande, likvärdighet och lust.

– Det är viktigt för oss att pedagogiken styr tekniken. Det systematiska arbetet med att bygga upp lärarnas tekniska kompetens måste ske så att digitaliseringen blir begriplig och förståelig, säger Elisabeth Stärner, utvecklingsstrateg.

Man har sett ett behov av och utvecklar nu kompetensutvecklingscentrum för varje skolenhet. Samtal pågår med Linköpings universitet om innehåll och upplägg för en utbildning som innebär att lärarna kontinuerligt bygger vidare på sin kompetens med 7,5 högskolepoäng vart fjärde år.

Kommunen har också satsat på internationella samarbeten och kompetensutveckling, hela 100 rektorer har gått den grundläggande engelska rektorsutbildningen.

MONICA ESBORN

Systematiskt kollegialt lärande

Hur skapa och systematiskt utveckla kollegialt lärande på kommunnivå? Linköping har skapat sin egen form med regelbundna "insynsbesök" på skolorna.

Med kollegor, förstelärare, från andra skolor och någon från förvaltningen, ägnar man i mindre team en dag åt intervjuer av lärare och elever, lektionsbesök och samtal. Dagen efter är det återkoppling med fokus på att utveckla styrkor men även att peka ut frågetecken. Efter fler år har formen satt sig och efterfrågan är stor för att få besök.

– Intresset är så stort och bland de skolor jag ansvarar för är det kö för att få ett besök, säger skolområdeschef Patrik Landström.

– I mitt utvecklingsarbete som rektor handlar det om att ringa in vilka processer som pågår, behoven ska styra, säger Caroline Andersson, rektor på Kvinnebyskolan. Som rektor måste även jag vara lärande och vara en del av det kollegiala lärandet,

PETER BECKER

Caroline Andersson, rektor på Kvinnebyskolan.

På Skäggetorpsskolan i Linköping talar 97 procent av eleverna ett annat språk än svenska. Foto: Lennart Lundwall.

Digitalisering och språkutvecklade arbetssätt på Skäggetorp

– Skäggetorpsskolan tar emot flest nyanlända elever i Linköping. I Skäggetorp talar 63 språk och av skolans 360 elever talar 97 procent ett annat språk, med andra ord ett levande område med stora möjligheter, säger skolans rektor Kajsa Andersson, när Guldtrappans jury besöker Linköping.

Sedan september 2014 har alla elever varsin lärplatta och med ett språkutvecklande arbetssätt och med målbilden att alla ska med, satte man igång. Målet var att samla klassrummet i lärplattan. Allt från läromedel, information, instruktioner från läraren, inlämningar, inlämningstider, till hemuppgifter ska eleverna finna där.

Lärarna på skolan uvecklar också egna läromedel och sedan starten har arbetslagen på skolan skapat 50-60 kurser med hjälp av iTunes U.

– Det har blivit ett enormt driv för att skapa kurser, säger Clas Vårdstedt.

På Skäggetorpskolan ser man att en genomtänkt digitalisering skapar många fördelar. Lärplattan bidrar till att skapa struktur i skolarbetet och man har sett att den underlättat relationsbyggandet till hemmet, två förutsättningar för att eleverna ska lyckas i skolan.

– Paddan förenklar och gör att jag har bättre koll, iTunes U är bra istället för böcker för den finns alltid där, den går inte att glömma eftersom man sällan glömmar sin padda, säger Leif Shumran, elev på Skäggetorpsskolan.

– Vi har vi sett stora vinster i samband med utvecklingssamtalen. Eleven kan se sin utveckling och det är eleven som leder samtalet som förbereds hemma i form av en presentation, säger Josephine Boman, lärare på skolan.

MONICA ESBORN

G U L D T R A P P A N

Sandvikens kommun

”Sandvikens kommun med förskola, grundskola och gymnasieskola får kvalitetsutmärkelsen Guldtrappan 2016 för ett långvarigt uthålligt arbete, med politisk förankring och drivande projektledning, där projektet att-skriva-sig-till-läsning utvecklats stadigt till en heltäckande strategi för språkutveckling, inkluderande alla elever. Med fullt genomförd öppen digital infrastruktur, satsning på digitala lärresurser och en dator för alla från förskoleklass till gymnasium.”

Foto: Carina Näslundh

Johanna Karlén, projektledare skolans digitalisering, SKL. Foto: Johanna Wallén.

Jury för Guldtrappan

Johanna Karlén, SKL

Finns det någon allmän tendens kring skolans digitalisering man kan se hos skolhuvudmännen?

– Det jag tycker mig se som tendens är bland annat ett annat lugn, en annan trygghet i att det här med digitalisering är här för att stanna. Det är inte något man behöver försvara på samma sätt längre. Det ingår naturligare i skolutveckling och lärande. Vi fick också flera berättelser om hur man gjort omtag, reflekterat kring det som inte fungerat för att hitta nya sätt, nya metoder. En kombination av modet att misslyckas, modet att prova nytt och modet att härda ut.

– En annan tendens, som dels hör samman med det ovan, handlar om spridningen av det kollegiala lärandet. Det är något flera finalister arbetat verkligen aktivt med och lyckats etablera ett lärande som genomsyrar hela organisationen – från förvaltning och ledning till pedagoger.

Madeleine Högman och Karin Lepistö på Murgårdsskolan i Sandviken driver projektet Nätsmarta..

Nätsmarta elever i Sandviken

På vårterminen 2012 blev Murgårdsskolan, en F-9-skola, i Sandviken en 1-1-skola. Alla elever fick egna datorer. När beskedet om det nya projektet kom började skolans två it-ansvariga, Madeleine Högman och Karin Lapistö, fundera kring hur skolans lärare skulle arbeta för att ge eleverna förutsättningar att bli medvetna internetanvändare. Det var starten för projektet Nätsmarta.

I dag har Madeleine Högman och Karin Lepistö utvecklat ett arbetssätt på skolan där alla elever från förskolan och uppåt arbetar med frågor kring vad man kan tro på på nätet, om hur bilder manipuleras och vad det är viktigt att känna till och tänka på när man använder olika sociala medier. Arbetet finns med i skolschemat och finns med i arbetsplanen för alla verksamheter på skolan.

Alla lektionsupplägg som de båda har producerat, från förskoleklass till och med årskurs 6, delar de med sig av

på webben. Just nu pågår arbetet med att uppdatera sidan med ny information och nya tankar kring skolors arbete för att skapa nätsmarta elever.

Karin Lepistö och Madeleine Högman har i dagarna utvecklat ett nytt utbildningspaket i nätsmarthet för att utbilda föräldrar och lärare.

– Vi tittar på ”inre filter”, men framför allt lägger vi ett större fokus på lektionskoncept där vi matchar de nya sätt vi använder oss av i dag, när vi införskaffar oss kunskaper. Vi interagerar tillsammans i nätverk, säger Karin Lepistö.

I det nya materialet ingår bland annat en plan, eller checklista för hur skolor kan implementera arbetet i sin verksamhet på alla nivåer och i sina arbetsplaner.

CARINA NÄSLUNDH

Sandviken: Skolutveckling och förändrad praktik

Sandviken får utmärkelsen Guldtrappan 2016 med motiveringen: haft ett långvarigt uthålligt arbete, med politisk förankring och drivande projektledning, där projektet att skriva sig till läsning utvecklats stadigt till en heltäckande strategi för språkutveckling, inkluderande alla elever. Med fullt genomförd öppen digital infrastruktur, satsning på digitala lärresurser och en dator för alla från förskoleklass till gymnasium.

Att arbeta tillsammans med forskare har blivit något av ett kännetecken för Sandviken. När kommunen startade pilotförsök med en-till-en stod det klart att man borde starta med de yngre eleverna så tidigt som möjligt för att stötta skriv- och läsutvecklingen. När *Att skriva sig till läsning* (ASL) skulle starta för alla skolor i kommunen fanns också forskare med redan i planeringsstadiet. Forskarna är inte bara med och granskar det som sker ute i klassrummen utan finns med under resans gång, både för lärare, tjänstemän och politiker.

Sandviken var tidigt ute med ASL och har varit en föregångare inom området. Att skriva sig till läsning kombinerades också tidigt med alternativa lärverktyg för alla elever, talsyntes, ljudande tangentbord och rättstavningsprogram som fanns tillgängliga på alla skoldatorer.

Fungerande basfunktioner

Sandviken har skapat en väl fungerande lärplattform där de administrativa delarna lärare behöver har samlats.

– Vår tanke är att när administrationen fungerar väl, så skapas tid för lärarna att göra det de ska, det vill säga utveckla den pedagogiska verksamheten, menar Rolf Johnzon, IT-samordnare.

För att underlätta hanteringen med administration och inloggning till de digitala tjänsterna så ställs krav på leverantörer att de ska vara anslutna till skolfederation.se.

Goda relationer och ledarskap

En person som funnits med hela resan – och som blivit sinnebilden för ett gott ledarskap är kunskapsnämndens ordförande, Signe Brockman (S), hon menar att några saker kan sägas om politikens roll i förändringsarbetet:

– Som politiker måste man ha mod, tålmod och så måste man tåla kritik, betonar hon.

– Det handlar också ibland, faktiskt, om att få inflytande. Som ordförande i nämnden har jag större möjligheter än tidigare att påverka utvecklingen, säger Signe Brockman.

MONICA ESBORN

Inger Norman, skolchef i Sandviken.

Inger Norman, skolchef i Sandviken

Vilka är de viktigaste förutsättningarna för det förändringsarbete en digitalisering av skolan innebär?

– Ett långsiktigt engagemang från huvudmannen samt en öppenhet och mod hos personal för den förändring det innebär i den pedagogiska situationen.

Vilka är de största utmaningarna?

– Skapa hållbara förutsättningar för kompetensutveckling för personalen samt att följa med i den digitala utvecklingen. Att våga lämna de traditionella läromedlen för de digitala.

Vilka är de största vinsterna?

– Elever ges bättre förutsättningar till individualiserade hjälpmedel i sin ordinarie miljö. Skolan upplevs följa med i den digitala samhällsutvecklingen av såväl elever som personal.

G U L D T R A P P A N

Simrishamns kommun

”Simrishamns kommun med förskola, grundskola och gymnasieskola får kvalitetsutmärkelsen Guldtrappan 2016 för ett starkt sammanhållet koncept, där avtal, införande och användning av pedagogiska molntjänster varit en viktig komponent, liksom tillgång till digitala läromedel inkluderande ett väletablerat utvecklings-samarbete med ett läromedelsförlag. Därtill med ett tydligt fokus på kollegialt lärande med en dela-kultur, även mellan skolformerna och externa mötesplatser.”

Simrishamn

Digitalisering med gemensamma krafter

De politiska partierna i Simrishamn är blocköverskridande överens om sin vilja att skapa de bästa förutsättningarna för alla barn i kommunen. Digitaliseringen har varit ett gemensamt arbete på alla nivåer - håll ut, håll om och håll i - är ledorden.

Metodiskt och på alla plan har arbetet med att digitalisera skolan pågått med en medveten satsning från 2010. Då togs beslutet om att eleverna skulle ha varsin dator.

Skolutveckling!

I Simrishamn finns en IKT-strategi från förskola till gymnasium. Men en-till-en satsningen och digitaliseringen ses inte som ett teknikprojekt utan som ett pedagogiskt utvecklingsarbete.

Simrishamn arbetar med Google Apps for Education, Chromebooks och är också pilotkommun för Gleerups interaktiva läromedel.

– Det är roligt att vara med och påverka, menar lärarna Ann-Louise Persson och Britt-Marie Åkesson som använder de digitala läromedel i svenska och matematik med sina klasser.

Röd tråd

Digitaliseringen går som en röd tråd från genom kommunens skolvrksamhet, från de yngsta barnen på förskolan till gymnasieungdomarna.

En viktig ingrediens i utvecklingsarbetet är att lärarna delar med sig till varandra. Det handlar om att dela med sig på sin skola men också att lärare träffas över klassrums- och stadiegränser, både vid gemensamma aktiviteter och i gemensamma forum på nätet.

– Vi har arbetat mycket med delakulturen både med personal och elever och vi skolledare måste vara förebilder, säger rektor Katrin Österberg.

Delandekulturen drivs på av rektorerna som arrangerar gemensamma aktiviteter. Och delandet stannar inte på den egna skolan utan pågår hela tiden mellan skolor och stadier.

Genom filmer delar elever och lärare med sig av kunskapen och så ökar nyfikenheten på att prova. Och i de gemensamma digitala forumen får lärare snabbt svar på sina frågor och hjälp att komma igång.

– Jag skulle aldrig ha vetat om att det finns elever som programmerar i förskolan och blivit nyfiken på att göra det med mina elever i årskurs två, om jag inte fått reda på det genom Google+ , säger Ann-Louise Persson, lärare på Simrislundskolan.

Barn och ungdomars åsikter

På gymnasieskolan Nova Academy finns ett elevparlament där

hälften av de 120 eleverna ingår. Parlamentet har en egen budget, utser ministrar till olika poster och har ett verkligt inflytande över frågor som rör skolan och deras utbildning. Och att lyssna till de ungas åsikter är en del av ett genomgripande perspektiv i Simrishamn som är en av ett fåtal kommuner i landet som har en lokal barnombudsman. Barn- och utbildningsförvaltningen använder också barnkonventionen för att förstärka sin skolutveckling. Barnkonsekvensanalyser görs regelbundet, till exempel i samband med den nyligen antagna IKT-strategin. Barnkonsekvensanalyserna ska ge barn och elever möjlighet att uttrycka sin åsikt och beslutsfattaren ska beakta dessa åsikter och återkoppla till dem.

Jaennine Olesen (C), 1:e vice ordförande i barn- och utbildningsnämnden, betonar vikten av gemensam uppslutning kring skolans digitalisering.

– Det behövs modiga skolledare, en förvaltning som stöttar hela tiden och politiker som måste förstå att det är personerna i skolan som är experterna, beskriver hon. Digitaliseringen är ingen quick-fix utan en utvecklingsprocess som måste pågå länge, säger Jaennine Olesen.

MONICA ESBORN

Undervisning kopplad till elevernas verklighet

– Att använda aktuellt material, i mitt fall samlar jag mycket nyhetsmaterial, skapar mer engagemang hos eleverna, säger Anders Lind, Guldäpplenominerad engelsklärare i årskurs 7-9 på Korsavadsskolan i Simrishamn.

Anders Lind har valt bort traditionella läromedel och guidar istället eleverna i deras jakt på intressant innehåll på nätet. Och eleven har varit entusiastiska och engagerade vilket också visat sig på de nationella proven.

– Det är viktigt att lärare får använda sig av det sätt att jobba på som de tror på, säger Pia Svensson, rektor på Korsavadsskolan och den som gav klartecken för Anders att prova sin idé.

Navet i Anders Linds undervisning är en webbsida, från vilken både elever och föräldrar når allt de behöver. Där finns lärarnas planeringar tillgängliga och klassbloggarna. Den struktur han byggt upp använder sig nu fler lärare på skolan av.

Anders Lind, engelsklärare på Korsavadsskolan i Simrishamn.

Ewa Kristensson

Ewa Kristensson, barn- och utbildningschef, Simrishamn

Vilka är de viktigaste förutsättningarna för det förändringsarbete en digitalisering av skolan innebär?

– Skolans digitalisering är inte ett eget IT-projekt, det är ett ständigt pågående skolutvecklingsarbete, vilket kräver tydliga skolledare som vågar hålla i och en förvaltning som styr och stöttar. Med fokus på kollegialt lärande, dela-kultur, samarbete mellan

Jury för Guldtrappan:

Peter Karlberg, Skolverket

– Om man ska peka på någon tendens hos de skolhuvudmän som i år får kvalitetsutmärkelsen Guldtrappan så är det nog att insikten hos huvudmännen är stor om att detta inte bara är en fråga om teknik. Tekniken utgör förstås en avgörande del av ekosystemet men såväl tillgång till digitala lärresurser och framförallt behovet av kompetensutveckling är lika avgörande för framgång.

Vilket är det starkaste intrycket från besöken hos skolhuvudmännen?

– Det är tydligt att huvudmän som har bedrivit arbete under längre tid

och inom skolformerna samt samarbete med andra aktörer kan man komma långt.

Vilka är de största utmaningarna?

– De största utmaningarna har varit av teknisk och infrastrukturell karaktär. Att få med alla i utvecklingsprocessen och se vinsterna är ytterligare en utmaning. Nu är de delarna på plats och goda relationer samt rollförståelse är avgörande för att lyckas.

Vilka är de största vinsterna?

– Vi är framgångsrika med det digitala lärandet i skolan, gott ledarskap för kompetensutveckling och kollegialt lärande, digitala lärresurser samt nätbaserat samarbete. Den största vinsten är att vi nu har möjlighet att påverka barns och ungas lärande så långt som möjligt och ge dem förutsättningar att möta framtiden genom motivationshöjande och kunskapsbefrämjande insatser. Barn och unga hörs och syns i Simrishamn!

har haft anledning att utveckla sina strategier baserat på gjorda erfarenheter - väldigt tydligt att man lär av det som inte fungerat så bra. Det finns nu en hel del att lära för andra.

Peter Karlberg, undervisningsråd, Skolverket.

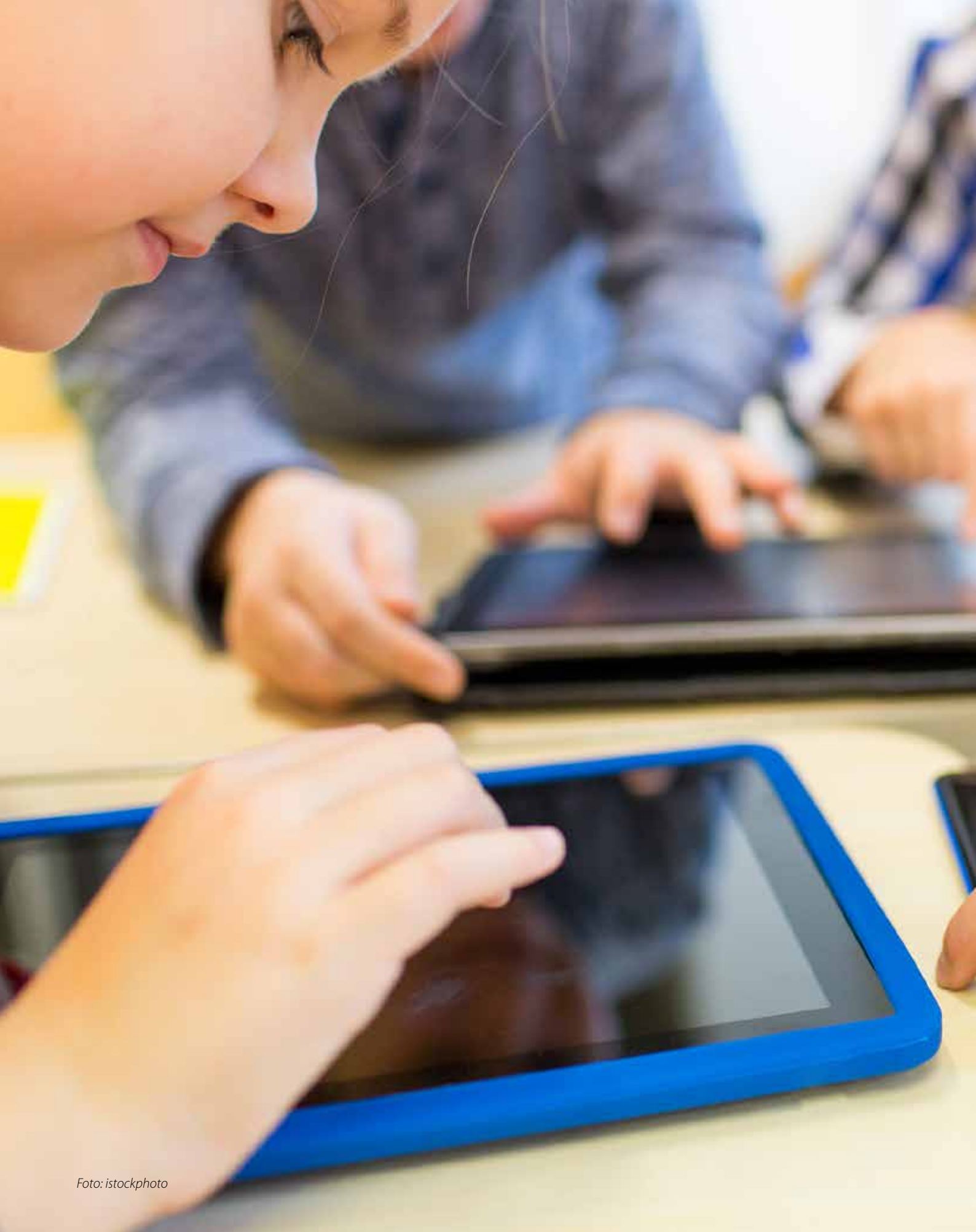

G U L D T R A P P A N

Sollentuna kommun

”Sollentuna kommun med förskola, grundskola och gymnasieskola får kvalitetsutmärkelsen Guldtrappan 2016 för en skola i stark digital utveckling baserad på en tydlig vision och inspirerad ledning, från politik ut till klassrum och tillbaka, med en bred förankring och en begynnande kultur med aktivt internt och externt delande. Med forskningsanknytning, en utvecklad modell för att skriva-sig-till-lärande och indikationer i åk 3 på bättre resultat vid strukturerad digitalisering.”

Annika Agélii Genlott.

Digitala verktyg som hävstång för lärande

När digitala verktyg integreras med medvetna pedagogiska arbets-sätt bidrar det till bättre resultat för eleverna. Det visar den forskning som Annika Agélii Genlott, skolutvecklare i Sollentuna och doktorand vid Örebro universitet genomfört tillsammans med professor Åke Grönlund.

De tredjeklassare i Sollentuna som arbetade enligt STL-modellen, Skriva sig till lärande, fick mycket högre resultat på nationella proven både i svenska och matematik, visar forskningen som publicerades i våras.

Nu arbetar Annika Agélii Genlott, som projektledare för STL nationellt vid SKL, med att sprida kunskaperna vidare om hur skolor och kommuner kan arbeta enligt STL, en modell som inkluderar digital teknik, social interaktion och formativ bedömning. Elva kommuner deltar i en ett-årig utbildning för att komma igång med STL.

– Det finns en stark drivkraft bland de utvecklingsledare som deltar i utbildningen, men det är också en stor skillnad i hur långt kommunerna kommit med digitaliseringen av skolan, säger Annika Agélii Genlott.

CARINA NÄSLUNDH

Sollentuna

En kommun som vågar pröva

Sollentuna kommun får kvalitetsutmärkelsen Guldtrappan för en skola i stark digital utveckling baserad på en tydlig vision och inspirerad ledning, från politik ut till klassrum och tillbaka, med en bred förankring och en begynnande kultur med aktivt internt och externt delande. Med forskningsanknytning, en utvecklad modell för att skriva-sig-till-lärande och indikationer i årskurs 3 på bättre resultat vid strukturerad digitalisering.

Sollentunas skolor började sin digitala resa med ett politiskt beslut 2010 om 1-1 och fastän det stormat en del så stod man upp för det. Även innan 2010 fanns det enskilda skolor som själva tagit ansvar för sin digitalisering och många lärare hade genomfört Praktisk IT- och Mediakompetensutbildningen, PIM. Det fanns genom detta ett begynnande nätverkande mellan kollegor och det fanns IKT-inspiratörer. Men varje skola arbetade för sig och konkurrenstänkandet mellan dem var stort.

STL – ett nav

Annika Agélii Genlott och Sara Penje, lärare i svenska och matematik och IKT-inspiratörer, startade Att skriva sig till lärande, STL, i Sollentuna – och fick gehör för att koppla ihop 1-1-satsningen med skriv- läsutvecklingsarbetet. I liten skala hade Annika och Sara redan provat och sett fantastiska resultat i sina egna klassrum. Inte minst på matematikens område.

De två anställdes som skolutvecklare i svenska och matematik och satsningen på STL riktades i starten in på den grundläggande läs- och skrivutvecklingen, men också samarbete, formativ bedömning och ett utvecklat lärande. STL-kurserna kom att bli ett nav för vad politikerna tydligt uttryckte att man ville uppnå med sin IT-satsning, att stödja elevernas lärande.

Delandekultur och tillit

En annan förändring som lärare och rektorer betonade när Guldtrappans jury mötte dem är att man nu delar med sig till varandra. Både av misslyckanden och av det som fungerar väl, hashtaggen #solskol på twitter används flitigt.

– Det är en kulturförflyttning som skett där nivåbarriärerna brutits ner, säger Anders Bjur, rektor på Sofielundsskolan.

Delningskulturen har uppmuntrats aktivt och en tydlig uppdelning mellan politiken som satt upp ramarna, vad som ska göras, och professionens uppdrag om hur det ska utföras, har påverkat synen på konkurrensen mellan skolorna.

– Den politiska visionen och att politikerna hållit fast vid samma mål över tid har varit en annan avgörande faktor, menar Linda Ekstrand, rektor på Tegelhagens skola.

MONICA ESBORN

Cecilia Johansson, lektor på Helenelundsskolan i Sollentuna. Foto:Bo Helmersson.

Internet är en arena för att fördjupa undervisningen

– Så länge vi som lärare upplever att undervisningen blir, om än bara lite, bättre med digitala verktyg är det skäl nog att arbeta vidare.

Det säger Cecilia Johansson, lärare i svenska, historia och geografi på högstadiet på Helenelundsskolan i Sollentuna och filosofie licentiat i historiedidaktik, vinnare av lärarpriset Guldäpplet 2015 för sitt engagerande och forskningsbaserade arbete med att utveckla de pedagogiska möjligheterna i mötet mellan sociala medier och undervisningen.

I sin forskning har hon tagit utgångspunkt i sina egna erfarenheter kring elevers publika skrivande och följt en annan lärares arbete med två klasser i årskurs nio som skrev bloggdagbok från andra världskriget.

– Eleverna lärde sig mer oavsett om de ville eller inte. De utvidgade lärobokens perspektiv. Och eleverna försökte verkligen skriva autentiska texter med en levande berättelse, säger Cecilia Johansson.

Lee Orberson, skolchef i Sollentuna

– Bättre förutsättningar för alla elevers lärande genom digital teknik

Vilka är de viktigaste förutsättningarna för det förändringsarbete en digitalisering av skolan innebär?

– Förutom att all infrastruktur behöver vara på plats, inklusive väl fungerande och utbyggda nätverk så är viktiga förutsättningar:

- Hela styrkedjan från politik-huvudman-skolledare-lärare är insatta i och ställer sig bakom satsningen och förändringsarbetet.

- Att ett strukturerat övergripande utvecklings- och implementeringsarbete för hur tekniken kan integreras i den pedagogiska undervisningen görs i kommunen. Detta görs alltför sällan. Studier från OECD har visat att 70 procent av lärarna ansåg att de inte hade tillräckligt med pedagogiskt IT-stöd samtidigt som 33 procent av rektorerna inte hade tillräckliga kunskaper för att leda skolans strategiska digitaliseringsarbete.

- Att förändringsarbetet tillåts ta tid minst fem år brukar man säga att ett digitalt förändringsarbete tar för att bli hållbart.

- Att inte ha alltför många andra projekt samtidigt, långsiktigt målfokus alltså.

Vilka är de största utmaningarna?

– Att få full spridningseffekt i verksamheten så att elevernas lärande stöds på ett bättre sätt.

– Att få med sig alla på tåget och därmed skapa en likvärdighet såväl inom som mellan skolor i kommunen. Det kräver, ett långsiktigt professionellt kollegialt lärande och ett skapande av en tydlig dela-kultur.

– Att hålla i och hålla ut, man möter motstånd, rädsla och svårigheter som behöver lösas tillsammans över såväl skolgränser som mellan IT-avdelning och enheter.

Vilka är de största vinsterna?

– Att samtliga elever får bättre förutsättningar för sitt lärande genom att digital teknik fungerar kompensatoriskt för elever med någon form av funktionsnedsättning. Dessa strategier gynnar även övriga elever.

– Att det kollaborativa lärandet elever emellan ges helt nya möjligheter (oavsett fysisk plats). Detta gäller elever generellt men bidrar också till att införliva de elever som av någon anledning inte fysiskt just vid det specifika tillfället kan befinna sig inom klassrummets fyra väggar.

– Att lärare via digitala samarbetsytor och sociala nätverk får tillgång till det man brukar kalla det utökade kollegiet, där man delar nya kunskaper och erfarenheter med varandra.

Lee Orberson, nytilträd skolchef i Sollentuna. Foto: Gabriella Signäs.

G U L D T R A P P A N

Sundsvalls kommun

”Sundsvalls kommun med förskola, grundskola, gymnasieskola och särskola får kvalitetsutmärkelsen Guldtrappan 2016 för fortsatt gedigen och systematisk digital satsning med god infrastruktur och digitala tjänster baserade på öppenhet och standarder. Successivt utvecklad skolverksamhet med insatser som resurscentrat Net21, webbaserade mötesplatser, nätverk kring att-skriva-sig-till-läsning, konferensen Mittlär, ett forskningsanknutet makerspace och ett Skoldatatek med regelbundna kurser och workshops. ”

Sundsvall

Leda och lära – med eleverna i fokus

Sundsvalls kommun, som tilldelades Guldtrappan redan förra året, har även i år utsetts till en av mottagarna av kvalitetsutmärkelsen Guldtrappan, för fortsatt gedigen och systematisk digital satsning med god infrastruktur och digitala tjänster baserade på öppenhet och standarder.

I Sundsvall pågår sedan flera år ett systematiskt utvecklingsarbete med både bredd – alla ska med – och spets – i form av forskningsanknutna projekt. Det finns en IT-strategi och tekniken är på plats. Och så finns det ett IT-råd.

– IT-rådet har funnits sedan 2006 och har en bred sammansättning där medlemmarna också är utvalda för att representera ett geografiskt område och åldersspannet 0-20 år, berättar Annelie Hjelm som är rektor för gymnasiet, när Guldtrappans jury besöker Sundsvall. Inför beslut, till exempel om något som rör gymnasiet, är det IT-rådets uppgift att också försöka se hur det påverkar barnen i förskolan och vice versa.

Gruppen tar sig också an uppgifter som dem om licenser, skolfederation och hur man efter PIM-satsningen, där förskolan gick först i mål, ska stödja så att alla lärare kommer vidare. I Sundsvall finns en organisation på plats där god samverkan med den centrala IT-enheten är en viktig del liksom att kompetens finns på varje enhet.

– Det finns en sorts mini-datatek på varje enhet och den

ansvarige där sköter sedan utbildningen av sina kollegor, betonar han. Dessutom håller skoldatateket regelbundna kurser och workshops som vänder sig till alla, säger Hans Burefjord.

Net21 – alla ska dela

Sundsvalls satsar på delande och mötesplatser för erfarenhetsutbyte mellan kollegor. En utbildning för alla lärare Net21 är kopplad till kommunens vision om Sundsvall som den bästa skolkommunen 2021. Även i den är delandet en viktig bit och samarbetsytan är kommunens egen.

En annan strategisk satsning handlar om att eleverna enkelt ska kunna ta med sig egna digitala verktyg och använda dem i skolan.

– Det ska räcka att vi registrerar ditt verktyg en gång sedan ska det bara vara att köra, säger Lenart Henriksson, it-strateg.

Under vårterminen blev Sundsvall också först i Sverige med en storskalig lansering av det globala nätverket Eduroam i alla skolor. Eduroam är ett samarbete mellan högskolor och universitet i hela världen för att underlätta nyttjandet av varandras trådlösa nätverk. Eduroam ger elever och lärare internet med automatisk inloggning. Sundsvalls kommun sprider Eduroam över drygt 1500 accesspunkterna för wifi och är en av de största i Norden.

MONICA ESBORN

Lars Karlstrand, skoldirektör, Sundsvall.

Lars Karlstrand, skoldirektör, Sundsvall

Vilka är de viktigaste förutsättningarna för det förändringsarbete en digitalisering av skolan innebär?

– Att alla nivåer i organisationen har gemensam förståelse och vilja. Inklusive den politiska nivån.

Vilka är de största utmaningarna?

– Att förankra prioriteringen längst ut i organisationen så att all personal är med i båten.

Vilka är de största vinsterna

– Att nya förutsättningar för elevers växande och lärande skapas.

Guldtrappan synliggör

– När skolans digitalisering tar nya kliv uppåt och framåt så behöver de som leder utvecklingen synliggöras. Utmärkelsen Guldtrappan blir då ett viktigt inslag, säger Per-Arne Andersson, Sveriges Kommuner och Landsting, som tillsammans med stiftelsen DIU tog initiativet till utmärkelsen.

Delaktiga elever efter egna förutsättningar

– Digital teknik kan vid rätt användande skapa tillgänglighet. Såväl uppgifterna som kommunikation kan anpassas och varieras, återkopplingen kan bli mer direkt. Elever som inte tar sig till lektioner eller skolan över huvud taget kan ändå vara delaktiga efter sina förutsättningar, säger Mathias Mjörnheim, Guldäppelnominerad förstelärare på Skönsmons skola och utvecklingspedagog i Sundsvalls kommun.

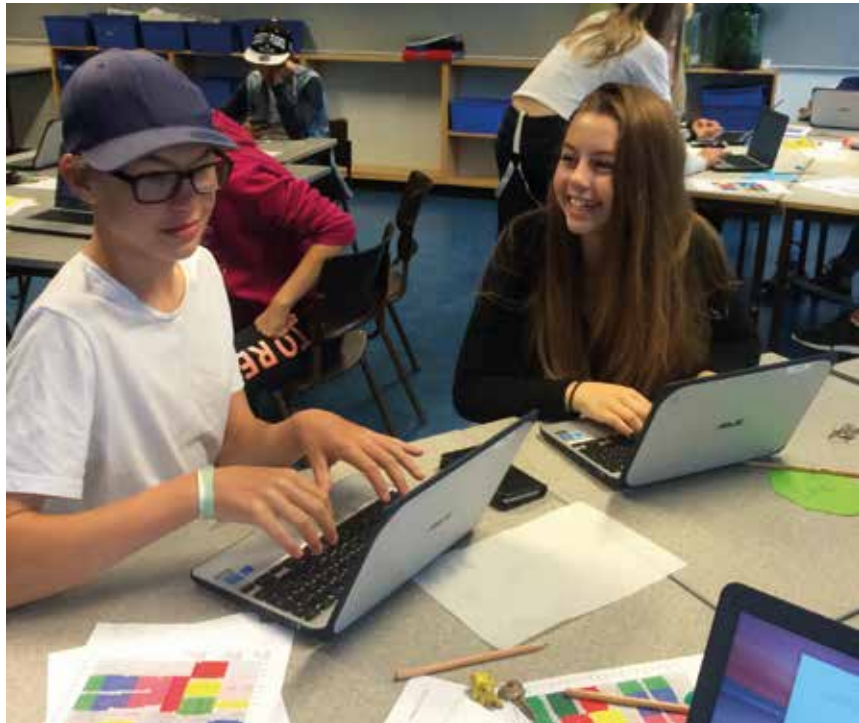
Mathias Mjörnheim har under de senast tre åren undervisat i Digitalkunskap på Skönsmons skola och har även under det senaste året grundlagt ett IT-fritids på skolan där digitalt skapande står i centrum.

På vilket sätt kan elevernas lärande förnyas med stöd av digitala verktyg?

– Många elever ser det också som både meningsfullt och lustfyllt lärande. Uppgifter kan individualiseras, elever kan arbeta från sin egna förutsättningar och återkopplingen kan varieras.

Mathias Mjörnheim, lärare i Sundsvall.

Klass 8 i Stöde skola är en av de klasser som ingår i Sundsvalls pilotförsök med Chromebooks, Gafé och digitala läromedel. Foto: Sundsvalls kommun.

Snabbt och enkelt med moln och dator

I Sundsvall prövas olika lösningar både vad gäller datorer och lärplattor liksom molnbaserade tjänster och digitala läromedel. Högstadiееleverna på Stöde skola har i höst fått egna Chromebooks, samtidigt som de ingår i ett pilotprojekt som prövar att arbeta med molnbaserade Google Apps for Education och digitala läromedel från olika förlag.

– Den enorma skillnaden som vi ser direkt är den administrativa fördelen för lärarna, säger Peter Holmqvist, mattelärare, och ansvarig för IT-utvecklingen på Stöde skola.

Att arbeta med digitala läromedel och de inbyggda tester som finns i dem innebär till exempel att tiden för att rätta prov sjunker drastiskt. Likaså arbetet med att få snabb respons på frågor från eleverna. Det skapar trygghet för både elever och lärare.

– Och för oss lärare innebär det att vi får mer tid att fokusera på att driva den pedagogiska utvecklingen framåt, säger Peter Holmqvist.

På Kyrkmons skola är det en årskurs 2 som är med i projektet och har egna Chromebooks. Kyrkmons skola var en av de första i landet att börja arbeta med att eleverna skrev sig till läsning, och nu fortsätter tvåorna det arbetet med en egen personlig dator.

– Det ger läraren mycket större möjlighet till att arbeta formativt, att kommentera varje elevs arbete och för eleven att förbättra sina texter. Framåt ser vi stora möjligheter med att göra föräldrarna mer delaktiga i sina barns skolgång, säger Helen Oscarsson, IT-pedagog Kyrkmons skola.

CARINA NÄSLUNDH

G U L D T R A P P A N

Skolhuvudmän i framkant – digital skolutveckling

www.diu.se/guldtrappan

Partners:

- Skolverket
- Specialpedagogiska skolmyndigheten
- Skolchefsföreningen
- Sveriges Skolledarförbund
- Vinnova
- Glerups Utbildning AB
- ItsLearningAB
- Liber AB
- Modellen/Infomentor
- Netsmart AB
- Natur & Kultur
- Stiftelsen DIU
- Sveriges Kommuner och Landsting, SKL

*Initiativtagare är Stiftelsen DIU samt
Sveriges Kommuner och Landsting*